

**ВЛАДА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
НАЦИОНАЛНА КОМИСИЈА
ЗА БОРБА ПРОТИВ ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ**

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

2005 година

Скопје, 20.06.2006 година

ВОВЕД

Од анализата на мноштвото меѓународни документи може да се проникне интенцијата на меѓународната заедница за заштита на корпусот на човековите права и слободи на жртвите на трговијата со луѓе. Во насока на ваквите напори на заедницата е и универзалното сфаќање на земјите за негативните последици од преземените дејствија и во тој контекст и осудата на ова кривично дело, потврдувајќи ја тезата дека трговијата со луѓе и другите современи форми на ропство претставуваат најпримитивен облик на однесување и гласно кршење на достоинството и правата на луѓето, па од таму и нивниот придонес, со акцептирање на Европската практика и легислатива, во борбата против ваквите облици на организираниот криминал на национално ниво.

На меѓународно рамниште уште во текот на деведесеттите години од страна на Европската Унија е промовиран мултидисциплинарен пристап во борбата против овој облик на организиран криминал со кој на најбескруполозен начин се врши повреда на човековите права, што како принцип е прифатен и применет при изработката на Националната програма, за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција во Република Македонија.

Националната комисија за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција во Република Македонија во својот извештај за 2003 година, се осврна на приоритетните области кои беа предмет на имплементација од страна на телата на комисијата и останатите ресорни министерства преку своите претставници кои во исто време се членови на ова владино тело надлежно за координирање, на активностите за борбата и спречувањето на ова софистицирано ропство на 21 век.

Овој извештај претставува презентација на активностите што Националната комисија за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција ги операционализираше во текот на 2004/2005 година, односно во него се поместени дејствијата преземени за периодот по Извештајот за активности на комисијата завршени во 2003 година, но исто така во содржината се поместени информации за тоа што ќе се операционализира во иднина, а е веќе предвидено со Националната програма за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција

2. СОСТОЈБАТА НА ТРГОВИЈАТА СО ЛУЃЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ВО ТЕКОТ НА 2005 ГОДИНА

Природата и сеопфатноста на феноменот на трговијата со луѓе и илегална миграција во многу сегменти се сèуште не истражени поради неможноста да се проникне во методологијата на работата на криминалните организации заради пирамидалниот пристап на субординација на извршителите, кои во своето делување ги користат придобивките на глобалистичкиот пристап и непостоењето на границите помеѓу земјите на Европската унија.

Овој облик на организиран криминал како глобален проблем се рефлектира и во Република Македонија пред сè поради нејзината геостратешка положба, која претставува средиште на коридорите што го сочинуваат т.н. „Балкански пат“, на криминалните активности. Трговијата се појавува во различни форми со интенција преку сексуална експлоатација на жртвата да се дојде до поголем профит а со тоа и престиж во овој нелегален бизнис.

Од досегашните анализи извршени во Министерството за внатрешни работи предмет на трговија во Република Македонија се млади девојки и жени кои до 2004 година беа по потекло од земјите кои го сочинуваа Сојузот на советските републики, како и оние кои припаѓаа на социјалистичкиот блок на држави (Молдавија, Русија, Белорусија, Романија, Украина и Бугарија). Согласно резултатите од анализите, одреден број од жените кои оствариле влез во нашата земја на недозволен начин преку веќе етаблираните мрежи за илегален транзит на мигрантите се префрлуваат во соседните земји, каде за одреден финансиски надомест се продаваат на криминалните организации од овие земји, а помал дел од нив се префрлаат во Италија и другите западно-европски држави. Во текот на 2004 година мал број на женските лица остануваа во западниот дел од државата каде по пат на најразлични лажни ветувања за работа во угостителски објекти се вовлекуваа во ланецот на нелегална продажба и подведување на проституција. Во 2005 година карактеристична е појавата на драстично намалување на бројот на жртвите од трговија со луѓе од странско потекло, за да се појават случаи на жртви од домашно потекло.

Во последно време методологијата на работа на трафикантите се менува и за извршувањето на овој вид дејствија, кои го опфаќаат битието на кривичното дело „трговија со луѓе“, се користат изнајмени станови, куќи и викенд куќи, а се со цел да се пренесе овој „нелегален бизнис“ на места кои не се предмет на така честа контрола од страна на полицијата како што се ноќните барови.

Интензивните активности што беа преземани во областа на **трговијата со луѓе и илегалната миграција** во текот на 2004 година резултираа со реализирање на вкупно 73 случаи, во врска со кои кривично се пријавени 121 сторител, додека оваа година се реализирани осум случаи и се пријавени 16 сторители. Притоа, главен акцент во работењето е ставен на

откривање на делата поврзани со илегалната миграција согласно двата новововедени члена, односно минатата година се откриени 24 кривични дела извршени од 32 сторители, од кои 21 се кривични дела криумчарење на мигранти“ извршени од 28 сторители и три кривични дела организирање на група и поттикнување на извршување на делата трговија со луѓе и криумчарење на мигранти, извршено од четворица сторители, додека оваа година сите осум откриени случаи и пријавени 16 сторители се за “криумчарење мигранти.

Во откриените случаи, главно се работи за организирање илегално префрлање на мигранти во Р Грција од економски причини (најчесто државјани на Р Албанија и СЦГ-Косово), а во текот на минатата година се откриени и криумчарења на женски лица преку бугарско-македонската граница заради вработување во угостителски објекти или подведување на проституција.

Во текот на минатата година се реализирани и останати кривични дела во оваа област, односно 19 кривични дела „трговија со луѓе“, за што се пријавени 42 сторители, 26 кривични дела во врска со посредување и подведување на проституција, за што се пријавени 42 сторители, за три кривични дела „недозволено преминување на државната граница,, извршени на организиран начин, кривично се пријавени четворица сторители, а еден сторител е кривично пријавен за „засновање ропски однос и превоз на лица во ропски однос“. Во текот на минатата година во оваа област се реализирани и 12 кривични дела за што се пријавени 40 сторители. Во откривањето на делата од трговијата со луѓе е регистрирано намалување од 36%, а ваквата состојба во одреден дел се должи и на тоа што во текот на годината приоритетните активности беа насочени кон спречување на се почестата појава на криумчарење мигранти и значително присуство на странски државјани нелегално влезени во нашата земја.

Кривични дела	2005	2004	Вкупно
Трговија со луѓе	12	33	45
Посредување и подведување на проституција	20	23	43
Засновање ропски однос и превоз на лица во ропски однос	1	2	3
Недозволено префрлање преку државна граница	5	6	11

Сторители	2005	2004	Вкупно
Трговија со луѓе	40	56	96
Посредување и подведување на проституција	34	25	59
Засновање ропски однос и превоз на лица во ропски однос	1	2	3
Недозволено префрлање преку државна граница		9	

**3. АКТИВНОСТИТЕ ПРЕЗЕМЕНИ ВО ТЕКОТ НА 2005 ГОДИНА ВО НАСОКА НА
ОПЕРАЦИОНАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА БОРБА ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА
СО ЛУЃЕ И ИЛЕГАЛНА МИГРАЦИЈА**

3.1. Легислативна рамка

По потпишувањето и ратификацијата на Спогодбата за стабилизација и асоцијација со Европската Унија Република Македонија, се обврза да изврши хармонизација на своето со законодавството на ЕУ во насока на поефикасна соработка во борбата со најтешките форми на организиранiot криминал, и во тој контекст и на трговијата со луѓе.

Во контекст на ова, приоритетните активности на комисијата, што беа операционализирани во изминатиот период, преку работата органите на државната управа надлежни за оваа област, се однесуваа на реформата на кривичното законодавство заради доизградување на правната рамка за поефикасна превенција и сузбивање на делата поврзани со трговијата со луѓе и криумчарењето на мигранти. Во оваа насока континуираниот процес на усвојувањето на европското акти во областа на кривичното законодавство, започнат во 2002 година, се одвиваше и во 2004 година, кога се усвоени измените и дополнувањата на Кривичниот Законик во одредбата на членот 418-а, а донесени се и две нови дела, 418-б криумчарење на мигранти, и член 418-в Организирање и поттикнување на извршување на кривичните дела трговија со луѓе и криумчарење на мигранти.

Постапките и начинот на работа при преземањето на активностите за заштита на идентитетот и приватноста на жртвите на трговија со луѓе се имплементирани во измените и дополнувањата на Законот за кривична постапка усвоени во Октомври 2004 година со воведувањето нова Глава XIX-а: Заштита на сведоците, соработниците на правдата и жртвите. Согласно овие одредби, се определуваат процесни и непроцесни мерки за заштита на сведоците, соработниците на правдата и жртвите.

Покрај измените и дополнувањата во кривично правната регулатива, во делот на легислативата донесен е Законот за заштита на сведоци, додека во постапка на донесување е Законот за условите и постапката за следење на комуникации.

Во текот на своето работење Националната комисија ги разгледуваше активностите преземени на легислативен план во насока на осовременување на мерките за следење и ефикасна борба против трговијата со луѓе, унапредувањето на постоечката кривично-процесна регулатива за меѓународна правна помош и едукација, како и забрзување на процесот на реформа на кривичното законодавство во борбата против трговијата со луѓе.

Од аспект на измена и дополнување на законската регулатива, посебно од аспект на превземање на превентивни и заштитни активности активности, Министерството за труд и социјална политика во Законот за семејство вовеле 11 нови одредби кои се однесуваат на семејното насилство. За

прв пат утврдена е дефиницијата за тоа што претставува семејното насилство и предвидена е помош и заштита на жртвите на семејното насилство, уште повеќе ако се има во предвид фактот дека најголем број на жртви на трговија со луѓе посебно со жени и деца, се жртви на семејно насилство.

Република Македонија помеѓу првите ја потпиша Европската конвенција за борба против трговија со луѓе на Совет на Европа, која беше јавно поддржана и на 5-та Европска Министерска конференција на Совет на Европа, одржана во јануари 2003 година во Скопје. Во изработката на оваа конвенција исто така учествуваа и претставници од Министерство за труд и социјална политика и Министерство за Правда.

Во согласност со интересите и напорите на меѓународната заедница за заедничко дејствување во сузбивањето на трговијата со луѓе и имплементацијата на Националната програма за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, Министерството за труд и социјална политика ги интензивира, надгради и прошири мерките и активностите за превенција и заштита на жртвите на овој облик на организиран криминал.

Во тој контекст од септември 2005 година функционира канцеларија на Националниот механизам за упатување формирана во рамките на проект кој што го реализира Националната комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција и Министерството за труд и социјална политика во соработка со мисијата на ОБСЕ во Република Македонија. Во овој проект вклучени се Центрите за социјална работа, локалните институции, Невладини организации, Сојузот на организации на социјалните работници и Комисиите за родова рамноправност од единиците на локалната самоуправа.

Канцеларијата за упатување на жртви на трговија со луѓе промовира една добра пракса на демократско градење на институции, преку унапредување и координирање на ефективните врски помеѓу државните институции и граѓанското општество, но исто така ја информираме јавноста и државните органи дека е потребно менување на перцепцијата за трговијата со луѓе со единствена интенција да се прифати и фактот дека трговијата со луѓе е воедно и флагрантно кршење на човековите права на жртвата.

Повикувајќи се на Меморандумот за Разбирање склучен помеѓу Владата на Република Македонија и Меѓународната организација за миграции (ИОМ) на 6 Април 2001 година имајќи ги предвид активностите кои Националната комисија ги имаше преземено за имплементација на регионалниот проект *Активности за Превенција и Изградба на Капацитетот за Борба против Трговијата со Луѓе во Република Македонија и Косово*, Министерството за труд и социјална политика во јануари 2006 година склучи Меморандум за разбирање со ИОМ со цел соработка заради продолжување на активностите за организирање на семинари за превенција на трговијата со луѓе на социјалните работници, подржувајќи го и воспоставувањето и јакнењето на инфраструктурата на институциите и НВО за помош и промовирање на централно и локално ниво.

Република Македонија, во помагањето и заштитата на жртвите, презема активности за обезбедување на правен и административен систем, кој ќе содржи мерки за обезбедување на

информации за соодветните судски и административни постапки пред надлежните органи, како и мерки за обезбедување на соодветно сместување, пружање на совети и информации во однос на нивните законски права, потоа медицинска, психолошка и материјална помош и обезбедување на физичка безбедност на жртвите се до нивната репатријација.

3.2. Превенција

Измената и дополнувањето на Законот за семејство, што се состои во акцептирање на нова глава чии одредби ја третираат состојбата на нарушените односи во семејството и ја санкционираат секоја прекумерна сила што се карактеризира како насилство во семејството; потоа б) овластувањата на центрите за социјална работа, преку кои за прв пат е солвиран проблемот на семејното насилство со транспонирање на легислативните решенија од Европската конвенција за човековите права и правата на децата; в) формирањето на мрежа на засолништа, како и СОС линии за жртвите на семејното насилство; г) соработката со невладините организации, преку поддршка и учество во формирањето на локалните коалиции за борба против трговијата со луѓе, како и промоција на градот Битола како град модел во борбата против овој вид на организиран криминал се дел од превентивните активности кои се спроведени преку Министерството за труд и социјална политика во текот на 2004 година, а се однесува на операционализирање на националната програма за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција.

3.3. Едукација

Во рамки на соработката, едукативниот процес и црпење странски искуства за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција, членови на Комисијата учествуваа на работилници и семинари и во таа насока од особено значење е реализацијата на Проектот за тренинг и обука на припадниците на полицијата и судовите за »свесност на полот и борбата против трговијата со луѓе« со кој беше предвидена обука на инструктори за борба против трговијата со луѓе, што се операционализираше врз основа на потпишаниот Меморандум за разбирање меѓу ИОМ, ОБСЕ и МВР.

Во рамките модулот 2 „Овозможување компаративна обука за борба против трговија со луѓе, криумчарење и илегална миграција,, од регионалниот КАРДС проект за организиран криминал »Развој на сигурни и функционални системи на политики како и унапредување на борбата против главни криминални активности и полициска соработка«, развиени се наставна програма и курсеви за обука, што ќе обезбедат кохерентно, сеопфатно, ажурирано, униформирано и квалитетно информирање во областа на трговија со луѓе, криумчарење и илегална имиграција.

Акцент во наредниот период ќе му се даде на институционализирањето на едукацијата и

обуката во областа на трговијата со луѓе, поточно вклучувањето на соодветните содржини поврзани со оваа појава во редовната програма на училиштата и високо-образовните установи. Една од придобивките на наведената институционализација во оваа толку важна сфера на општественото делување беше, иако во многу мала мера изразено, овозможувањето на координирана активност на овој план, што доведе до непотребно дуплирање или повторување на истите содржини, дури и со исти целни групи, за сметка на некои релевантни субјекти кои воопшто не се или се недоволно опфатени.

3.4. Координација

Во текот на годината што измина Националната комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, ги следеше, анализираше и координираше активностите на надлежните институции, ги разгледуваше активностите преземени на легислативен план во насока на осовременување на мерките за следење и ефикасна борба против трговијата со луѓе, особено унапредувањето на постоечката кривично-процесна регулатива за меѓународна правна помош, како и унапредувањето на процесот на реформа на кривичното законодавство во делот на борбата против трговијата со луѓе, со единствена интенција за побрза и поефикасна имплементација на Националната Програма за борба против трговија со луѓе и илегална миграција.

Во рамките на новиот аспект во превенцијата на трговијата со луѓе, посветен на децата, како најранлива категорија, Република Македонија има формирано Подгрупа за борба против трговија со деца, како посебен дел во надлежност на Националната Комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, што произлегува од Изјавата за обврзување потпишана на Регионалниот министерски форум во Софија, Бугарија.

Од страна на ова тело на Националната комисија во годината што измина изготви предлог Национален план за акција чии цели се однесуваат на операционализација на мерки за борба против трговијата со деца, нивната заштита, особено на жртвите на трговија кои се под старосната граница од 18 години, реинтеграција и репатриација, како и кривично правниот прогон на трговците кои ги користат адолесцентите за зголемување на своето финансиско портфолио.

3.5. Меѓународна соработка

Постоечката регионална соработка на ова поле е процес на кој му се посветува особено внимание.

На оперативно ниво Министерството за внатрешни работи соработката во делот на трговијата со луѓе со СЕКИ центарот ја остварува преку Секторот за меѓународна полициска соработка, со цел идентификација на причините за појава на трговијата со луѓе, анализа и етаблирање на механизми за нејзино сузбивање на регионално и на меѓународно ниво. Во оваа

насока мора да се апострофира фактот дека нашата земја зеде учество во регионалните оперативни акции, координирани од страна на СЕКИ Центарот.

За одбележување е практиката на преземање дејствија за пронаоѓање на странски државјанки, жртви на трговија со луѓе кои се репартирани во нивните матични земји, како и соработката преку овој центар во делот на пронаоѓање на сведоците. Од особена важност за Република Македонија е реализираната соработка преку СЕКИ Центарот со Молдавија во реализирањето на видео конференциско сослушување на сведок од Молдавија пред Основниот суд во Тетово. Ова е единствен случај во регионот на ваков начин да се изврши сослушување на сведок од друга држава.

Регионална соработка на ова поле е процес на кој му се посветува особено внимание. Согласно заклучоците, усвоени на состанокот на Националните координатори за борба против трговијата со луѓе во Загреб, постигнат е општ консензус дека постоечката регионална соработка на полето на сузбивањето на трговијата со луѓе, треба во континуитет да се зајакнува.

Како резултат на продолжувањето со силната поддршка на професионалниот развој на полицијата, јавното обвинителство и судството во Република Македонија, на полето на справувањето со проблемот на трговијата со луѓе Секретаријатот во соработка со своите членови и експерти од оваа област работи на имплементација на некои проекти од КАРДС програмата а се однесуваат на ова поле.

Во рамките на проектот *“Подобрување на имплементацијата на Националните акциони планови за борба против трговијата со луѓе на земјите во процесот на стабилизација и асоцијација”*, финансиски поддржан од Регионалната КАРДС програма *“Поддршка на цивилното општество за намалување на преку-граничниот криминал, преку регионални акции за помош во борбата против трговијата со луѓе и анти-корупциски иницијативи”*, во фаза на подготовка е Националниот акционен план за борба против трговија со луѓе, од страна на Работна група формирана за оваа цел.

Со активностите опфатени во вториот модул *„Овозможување компаративна обука за борба против трговија со луѓе, криумчарење и илегална миграција„*, од Регионалниот КАРДС проект за организиран криминал *»Развој на сигурни и функционални системи на политики како и унапредување на борбата против главни криминални активности и полициска соработка«*, ќе бидат развиени наставна програма и курсеви за обука, што ќе обезбедат кохерентно, сеопфатно, ажурирано, униформирано и квалитетно информирање во областа на трговија со луѓе, криумчарење и илегална имиграција.

Во текот на 2005 година членовите на Националната комисија за борба против трговија со луѓе остварија средби со неколку делегации. Во периодот од 06 до 09 март делегација од Ташкент, Узбекистан составена од претставници на владините и невладините институции во координација на мисиите на ОБСЕ во Скопје и Ташкент, престојуваше во Скопје. За време на престојот на делегацијата во Скопје беше реализирана средба на која се разменија искуства и најдобри практики на полето на борбата против трговија со луѓе .

Во август членовите на Националната комисија одржаа средба со Заменикот на

Амбасадорот на Норвешка, Г – ѓа Вибекс Лилое. Интенцијата за организирање на оваа средба се состоеше во разгледување на состојбите на полето на борбата против трговија со луѓе во Република Македонија, во насока на презентирање на ставовите во однос на Годишниот извештај за трговија со луѓе за 2004 година, изготвен од Стејт Депарментот на САД, како и за понатамошно функционирање на Транзитниот центар за жртви на трговија со луѓе. На состанокот се побара и поддршка со знаење или стратешки насоки од Норвешка бидејќи Република Македонија нема единствена општа база на податоци што особено се гледа во делот на внатрешна трговија, а Република Македонија е земја на транзит и на крајна дестинација. Заменикот на Амбасадорот заклучи дека согласно спроведениот разговор ќе подготви инструкции за Министерството за надворешни работи и дека поддршката на Транзитниот центар ќе продолжи.

На 18 ноември се одржа состанок со делегација од Амбасадата на САД во Скопје предводена од Paul D. Wohlers, Заменик шеф на мисија. На состанокот се разменија ставовите по однос на состојбите на полето на борбата против трговија со луѓе во Република Македонија и беше нагласено дека Амбасадата на САД е подготвена да продолжи со давањето помош во вид на идеи, совети, опрема и обука со цел заедничко елиминирање на проблемот на трговија со луѓе во регионот и пошироко. Од страна на делегација од Амбасадата на САД беа упатени честитки по повод отварањето на Канцеларијата за национални механизми за упатување на жртвите, лоцирана во Министерството за труд и социјална политика. Од нивна страна понуди припадниците на органите за спроведување на законот од нашата земја да учествуваат во тринеделна студиска посета во САД за да се запознаат со техниките на работа на службите во САД. Претставниците од Амбасадата на САД укажаа на тоа во наредниот период да се даде акцент на регионалната соработка и на финализирање на Стратегијата и НАП – от што би било вистински чекор напред.

3.6. Информативно – пропрагандно влијание

Во текот на 2004 година, во рамките на превентивните активности Комисијата заедно со УНИЦЕФ подготвија кампања за борба против трговијата со луѓе, со интенција да се запознаат младите девојки и жени со методите на работа на трговците и начините кои ги користат за регрутирање на оваа категорија лица во ланецот на трговијата со луѓе, која се опрационализира и во 2005 година а се очекува имплементирање на активностите со вклучување на Меѓународната организација за миграции во текот на оваа и 2007 година. .

4. АКТИВНОСТИ КОИ ЌЕ СЕ ПРЕЗЕМАТ ВО 2006 ГОДИНА

Во текот на 2006 година Националната комисија за борба против трговијата со луѓе и илегална миграција согласно Националната програма и во иднина ќе се фокусира на операционализација во делот од стратегијата за трговија со луѓе и илегална миграција, при што:

- ◆ се планира изработка и донесување на Закон за еднакви можности меѓу жените и мажите,
- ◆ донесување на Закон за странци²;
- ◆ разгледување на можност за нормативно покривање на идеата за формирање на Центар за сместување на странски државјани со нерегулиран престој;
- ◆ донесување на подзаконски акти за репатриација на нелегалните мигранти и за сместување и постапување со странците со нерегулиран престој во прифатниот центар;
- ◆ воспоставување процедури за одобрување привремен престој на жртви на трговија со луѓе.

Активностите кои Комисијата и Секретријатот ги имаа на меѓународен план преку учество на конференции, семинари и работилници, на кои се остваруваа поединечни контакти со претставници на слични тела надлежни за борба против овој вид на организиран криминал, како и во реализацијата на проектните задачи со повеќето меѓународни организации ќе продолжи и во текот на оваа година, при што поактивно ќе се работи на зајакнување на билатералната соработка со соседните земји и државите членки на Европската Унија.

На едукативен план обуката на персоналот на службите што го спроведуваат законот ќе продолжи и понатаму со посебен акцент на припадниците на Царинската управа и стручните лица кои работат во институциите од областа на социјалната заштита.

На полето на координацијата Комисијата за борба против трговија со луѓе и илегална миграција ќе работи на операционализацијата на Проектите во кои активно ќе партиципираат претставници од меѓународните, невладините организации и експерти од поделните органи на државната управа.

